

Ομιλία του Μητροπολίτη Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνα στη συνεδρία της ομάδας εργασίας «Εκκλησίες στην Ευρώπη» του Φόρουμ «Διάλογος της Πετρούπολης»

[gallery]

Στις 14 Ιουλίου 2010 ο Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας συμμετείχε στη συνεδρία της ομάδας εργασίας «Εκκλησίες στην Ευρώπη» του Φόρουμ «Διάλογος της Πετρούπολης» και απευθύνθηκε στους παρόντες ως εξής.

Το κείμενο της ομιλίας δημοσιεύεται παρακάτω.

Ο άνθρωπος της εποχής του εκσυγχρονισμού

Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι, αγαπητοί αδελφές και αδελφοί! Χαίρομαι για την ευκαιρία που μου δίνεται να εγκαινιάσω τη συνεδρία της ομάδας εργασίας «Εκκλησίες στην Ευρώπη».

Τον τελευταίο καιρό στα πλαίσια των κοινωνικών συζητήσεων υπάρχει μια έντονη ενασχόληση με θέμα του εκσυγχρονισμού και πρωτίστως λόγω της οικονομικής κρίσης. Προβληματίζει τις διάνοιες των πολιτικών, των εκπροσώπων του επιχειρηματικού κόσμου, των οικονομολόγων, των κοινωνιολόγων. Η λέξη «εκσυγχρονισμός» στο χώρο πολυμέσων χρησιμοποιείται ίσως περισσότερα από κάθε άλλη. Πως πρέπει να είναι ο άνθρωπος της εποχής του εκσυγχρονισμού; Τι προσόντα και αξίες πρέπει να έχει για να συμβάλει στην πρόοδο σε αυτό ή εκείνο τομέα της ζωής; Οι περισσότεροι δέχονται ότι πρέπει να έχει τη δημιουργική σκέψη, τη μόρφωση, την διάνοια, την ευρυμάθεια, το πρακτικό πνεύμα, την κινητικότητα και την κοινωνικότητα. Όμως που κείται η αφετηρία αυτών των προσόντων; Είναι ανάγκη να θυμόμαστε ότι ο άνθρωπος δεν είναι μόνο το σωματικό αλλά ταυτόχρονα και το πνευματικό ον. Επομένως η πνευματική ζωή είναι εκείνη η οποία αποτελεί τη βάση για όλα τα θετικά προσόντα του ανθρώπου.

Τους τελευταίους δυο αιώνες η εκκοσμίκευση κατέβαλε προσπάθειες για να πείσει όλους ότι η θρησκευτικότητα είναι ο πρώτος εχθρός του εκσυγχρονισμού. Ο εκσυγχρονισμός στράφηκε προς την κάλυψη των υλικών αναγκών και των κοσμικών απολαύσεων. Ως αποτέλεσμα χάρη στο σύγχρονο μαζικό πολιτισμό τα υλικά αγαθά και πράγματα κατέληξαν λατρεία, έχοντας τοποθετηθεί πάνω από της πνευματικές εκδηλώσεις του γίνεσθαι και ενίοτε έχοντας αντιπαραβληθεί με αυτές.

Από τη στιγμή που ο εκσυγχρονισμός και η μαχητική εκκοσμίκευση σύναψαν συμμαχία, ο άνθρωπος είναι προσανατολισμένος στη αδιάκοπη απόκτηση των υλικών αγαθών. Ενδιαφέρεται πως να τακτοποιήσει με ένα καλύτερο τρόπο το σπίτι του, πώς να αγοράσει ένα πολύτιμο αντικείμενο. Τα σαββατοκύριακα προτιμάει να βγει έξω για διασκέδαση ή για να πάει εστιατόριο. Στην τσάντα του έχει ένα βιβλίο για την οικονομία και τα οικονομικά, μια καινούργια εφημερίδα, ένα τουριστικό διαφημιστικό φυλλάδιο και όχι λογοτεχνικά έργα ή βιβλία με θρησκευτικό περιεχόμενο.

Αυτή η μορφή του ανθρώπου συμβολίζει τη διαδικασία της έμμονης εκκοσμίκευσης, η οποία είναι μια από τις σοβαρότερες προκλήσεις της σύγχρονης εποχής. Στην Ευρώπη, η οποία αποκαλείτο παραδοσιακά χριστιανική ήπειρος, καθιερώνεται ένας τρόπος του κοινωνικού βίου, ο οποίος προϋποθέτει τον λαϊκισμό της Πολιτείας, τον ηθικό σχετικισμό, καθώς και την ύπαρξη των διάφορων τομέων στη σκέψη και στη δράση, εχθρικών προς τις θρησκευτικές ιδέες και αξίες. Το κυριότερο όμως είναι ότι αυτός ο τρόπος ζωής οδηγεί στην εξάλειψη στους ανθρώπους εκείνων των προσόντων χωρίς τα οποία ο εκσυγχρονισμός είναι αδιανόητος, δηλαδή, του φιλότιμου, της πρωτοβουλίας, της δημιουργικότητας και της ειλικρίνειας.

Ο άνθρωπος, ο οποίος απορρίπτει τις πνευματικές του καταβολές, περιφρονεί την ηθική διάσταση της δράσης του, είναι εξασθενημένος και τρωτός. Ο εκσυγχρονισμός μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο από την αρμονική προσωπικότητα, πράγμα το οποίο πετυχαίνεται αποκλειστικά με τη βάση των σταθερών θεμελίων της πνευματικής παράδοσης. Για το σκοπό αυτό στην οικογενειακή αγωγή και στην σχολική παιδεία πρέπει να υπάρχει υποχρεωτικά η θρησκευτική διάσταση. Στα πλαίσια της απόκτησης των πνευματικών και ηθικών γνώσεων ο άνθρωπος ενισχύεται στις αμετάβλητες ηθικές αξίες, διαμορφώνει τη σαφή βιοτική θέση, μαθαίνει να αγαπάει την Πατρίδα, τον πολιτισμό του λαού του, να φέρεται με σεβασμό στους γύρω του, μαθαίνει για τη ζωή των αξιομίμητων ανθρώπων. Όλα αυτά συντελούν στη δημιουργία μιας αρμονικής κοινωνίας, όπου η επιδίωξη της ευημερίας περιορίζεται από τη φροντίδα για τους πλησίον και την ελεημοσύνη ενώ ο καταναλωτισμός περιορίζεται από την ευθύνη.

Η ιστορία γνωρίζει περιπτώσεις όταν ο εκσυγχρονισμός πραγματοποιείτο με την περιφρόνηση των πατροπαράδοτων πνευματικών και πολιτιστικών αξιών του λαού. Αρκεί να θυμηθούμε τον πρώτο Ρώσο αυτοκράτορα Πέτρο Α΄. Πραγματοποίησε τον απίστευτο για την εποχή του εκσυγχρονισμό της χώρας μας. Όμως ποια τιμή πλήρωσε; Καταστράφηκε το κοινωνικό σύστημα, διαταράχθηκαν οι παραδόσεις της αγωγής, η Εκκλησία, η οποία διαδραμάτιζε ένα ιδιαίτερο ρόλο στη ζωή της κοινωνίας τοποθετήθηκε κάτω από εξευτελιστικές συνθήκες, στους ανθρώπους με βία επιβλήθηκαν οι ξένοι τρόποι και οι συνήθειες. Ίσως τότε και τοποθετήθηκαν οι καταστροφικές εκείνες μηχανές, οι οποίες τέθηκαν σε κίνηση το 1917.

Υπάρχουν και άλλα παραδείγματα του εκσυγχρονισμού, που απορρίπτει την μακραίωνη πείρα του

λαού και την παράδοσή του, έτσι ήταν ο μπολσεβικισμός στη Ρωσία και ο ναζισμός στη Γερμανία. Το Σοβιετικό Κράτος επεδίωκε να πετύχει την πρόοδο με την απόλυτη εκδίωξη της θρησκείας όχι μόνο από τον κοινωνικό, αλλά και από τον προσωπικό βίο του ανθρώπου. Οι εικόνες των αγίων αντικαταστάθηκαν με τα πορτραίτα των ηγετών της κομμουνιστικής κίνησης. Ο εκκλησιασμός, το να φοράς ένα σταυροδάκι και ο εορτασμός των εκκλησιαστικών εορτών, όλα αυτά κρίθηκαν ως απαράδεκτες και σχεδόν εγκληματικές ενέργειες για ένα πολίτη της Σοβιετικής Ένωσης. Ο άνθρωπος μετατρεπόταν σε μια μικρή βιδίτσα ενός τεράστιου μηχανισμού, που κατείχε το 1/6 της όλης κατοικημένης επιφάνειας της γης. Όμως η στερημένη πνεύματος Πολιτεία, η οποία στηριζόταν στο φόβο, στην καταπίεση του προσώπου, στις απαγορεύσεις, στους περιορισμούς, αποδείχθηκε μη βιώσιμη και τελικά κατέρρευσε.

Ο Γερμανικός ναζισμός κήρυξε την ιδέα της επικράτησης ενός έθνους επί των άλλων, της ενοποίησης των ανθρώπων με βάση ενός προτύπου, το οποίο δημιουργήθηκε από την προπαγάνδα του Τρίτου Ρείχ. Οι ηθικοί κανόνες και αξίες αντικαταστάθηκαν από τις τεχνητές αρετές, δηλαδή από την προσήλωση στο Ρείχ και στον Ηγέτη του, τη φροντίδα για την εξασφάλιση του βιοτικού χώρου για το έθνος και με την εξόντωση και την υποδούλωση των άλλων λαών. Οι λαοί της Γης μόνο πολεμώντας έθεσαν τέρμα σε αυτή την απάνθρωπη ιδεολογία.

Είναι φανερό ότι χωρίς τους πνευματικούς προσανατολισμούς ο ανθρώπινος πολιτισμός είναι ο κολοσσός με τα πήλινα πόδια. Η έλλειψη της πνευματικότητας απαξιώνει όλα τα υλικά αγαθά του ανθρώπου. Η Πολιτεία δεν είναι σε θέση να στηρίζεται στους υπάλληλους, οι οποίοι ασχολούνται και μόνο με την αποκόμιση κερδών. Ομοίως και οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να οικοδομήσουν τη ζωή τους με βάση μόνο την ισοτιμία δολαρίου και ευρώ και του δείκτη *Dow Jones*. Ο άνθρωπος πρέπει να συναισθάνονται την ευθύνη του απέναντι στους άλλους ανθρώπους, το λαό του, τη χώρα και τον κόσμο. Για να πετύχει αυτό πρέπει να εμβολιασθεί με ένα σύστημα αξιών, το οποίο να είναι ο προσανατολισμός του, ο φάρος στην ζωή του και στην επαγγελματική του σταδιοδρομία.

Στη Ρωσία πραγματοποιείται ένα πείραμα για τη δημιουργία ενός συστήματος της διδασκαλίας των αρχών του πνευματικού και ηθικού πολιτισμού στα σχολεία. Αυτή η προσπάθεια του εκσυγχρονισμού της παιδείας προκαλεί στην κοινωνία μας έντονες συζητήσεις. Είμαστε έτοιμοι για να συζητήσουμε περιεκτικά τις παραμέτρους αυτού του πειράματος και ιδιαίτερα με τους Γερμανούς μας συναδέλφους, διότι στη Γερμανία το θέμα της θρησκευτικής αγωγής και παιδείας είναι επίσης πολύ επίκαιρο. Το Φεβρουάριο 2010 το Ίδρυμα του Κόνραντ Αντενάουερ σε συνεργασία με το Τμήμα Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας διοργάνωσαν το συνέδριο με θέμα «Η διδασκαλία της θρησκείας στα δημόσια σχολεία: η επίκαιρη συζήτηση στη Ρωσία και τη Γερμανία», το οποίο έθεσε θεμέλια για τη συζήτηση επί αυτού του θέματος. Καλούμαστε να συνεχίσουμε την επεξεργασία του θέματος, καταβάλλοντας προσπάθειες για τη διαφύλαξη των πνευματικών και πολιτιστικών παραδόσεων των χωρών μας.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/56969/>